

Jelenségnaptár

2003. március (JD 2 452 700–2 452 730)

A holdgók láthatósága

Merkúr. A hónap első felében figyelhető meg a hajnali égbolton, a keleti látóhatár közelében. 4-én van legnagyobb nyugati kitérésben, 25°-ra a Naptól.

Vénusz. A hajnali égbolt legfeltűnőbb égitestje. A hó elején három órával, a végén két órával kel a Nap előtt. Fényessége $-4^m,3$ -ról $-4^m,1$ -re csökken, fázisa 0,6-ről 0,7-re növekszik.

Mars. Négy órával kel a Nap előtt. A hajnali égen látható az Ophiuchus, majd a Sagittarius csillagképben. Fényessége $1^m,1$, látszó átmérője 6", mindkettő növekszik.

Jupiter. 2-án kerül szembenállásba a Nappal. Egész éjszaka látható a Cancer csillagképben. Fényessége $-2^m,6$, látszó átmérője 45".

Szaturnusz. Az éjszaka nagy részében látható a Taurus csillagképben. A hajnali órákban nyugszik. Fényessége $-0^m,1$, látszó átmérője 20".

Uránusz, Neptunusz. A Nap közelsége miatt nem figyelhetők meg. Az Uránusz 17-én kerül szembenállásba a Nappal.

Mély ég ajánlat

A Hydra csillagkép nyugati része.

Beküldés: március 6-ig.

Az M84–86 környéke (Coma–Virgo).

Beküldés: április 6-ig.

Az M49–61 környéke (Virgo). Beküldés: május 6-ig.

Felhívjuk tagjaink és az érdeklődők figyelmét, hogy a **Műszaki Könyvruházban** is kaphatók az MCSE kiadványai (a Meteor friss számai, évkönyvek, Amatőr-csillagászok kézikönyve stb.). A **Műszaki Könyvruház** címe: Budapest VI. ker., Liszt Ferenc tér 9.

Holdfázisok

03. 02:35 UT	újhold
11. 07:15 UT	első negyed
18. 10:34 UT	telehold
25. 01:51 UT	utolsó negyed

Március 4-én 39 órás holdsarló az esti égen!

Mira és SRA maximumok

01. S Lyn	9,6
03. V CrB	7,5 VA 1
04. U Cet	7,5 VA 6
04. R Tri	6,2 VA 5
05. S Lac	8,2 VA 9
05. R Per	8,7 VA 8
06. S Del	8,8 VA 11
08. X Cam	8,1 VA 8
08. U Eri	9,4
09. Z Tau	9,8
09. S Sex	9,1 VA 12
09. BG Cyg	9,1 VA 10
11. U Per	8,1 VA 2
13. SS Cas	9,8 VA 11
13. RR Peg	9,2 VA 9
14. SX Cyg	9,0 VA 15
15. T Peg	8,9
16. W Cas	8,8 VA 3
16. R Vir	6,9 VA 11
17. V Mon	7,0 VA 11
21. U Her	7,5 VA 11
25. R Ari	8,2 VA 10
25. R Cet	8,1 VA 3
25. V Ori	9,4
26. UZ And	10,1 VA 10
27. S Her	7,6 VA 6
29. Y Cas	9,8 VA 5

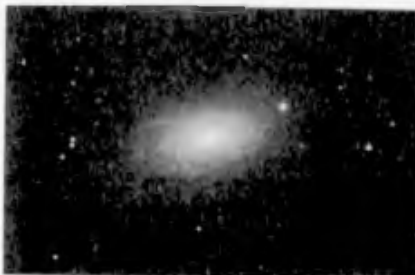
A hónap Messier-objektuma: az M63

A tél végére, tavasz elejére a Canes Venatici egyik érdekes SABC galaxisát, az M63-at ajánljuk észlelőink figyelmébe. Nagy, fényes és közeli galaxis, szinte bármilyen műszerrel mutat magából valamit. Az M51 csoportéhoz tartozik, 9,2 Mpc távolsághál szemlélve 8,9 magnitúdósnak és 5×10 ívperc kiterjedésűnek látjuk. Abszolút fényessége $-21,27$ magnitúdó, vizuális kiterjedése 17,2 kpc – ám a galaxist övező HI felhő legalább kétszer ekkorának mutatkozik, és peremén jól láthatóan elcsavarodik a galaxis síkjától.

A galaxis osztályozása számos érdekességet vet föl. Spirálgalaxis, de szorosan egymáshoz csavarodó spirálkarjai csak hosszú expozíciós képeken látszanak jól. Fotografikusan vagy nagy távcsővel szemlélve emlékezetesen sok szétszórt csillagkeletkezési terület figyelhető meg benne, így megjelenése az ún. flokkulens spirálok közé sorolná. A közeli infravörösben egész más képet ad magáról: határozott kétkarú spirálnak látszik, mégpedig belső és külső régióiban külön-külön spirálszerkezet ismerhető fel. A két régió határa a magtól mintegy 2 kpc-re van, a két tartomány spirálkarjai nem érintkeznek.

További érdekessége, hogy magjában fényes ultrahólya forrás figyelhető meg. A HST segítségével a forrást sikerült felbontani, átmérője mintegy 10 pc, abszolút B fényessége $-11,2$ magnitúdó. Minden jel arra utal, hogy ez a magvidéki objektum nem más, mint egy sűrű és fényes fiatal nyílthalmaz.

Az I típusú 1971I szupernóva 1971. május 25-én tűnt fel, vizuálisan 11,8 magnitúdúig fényesedett (SzMGy)

Az M63 a DSS-ben

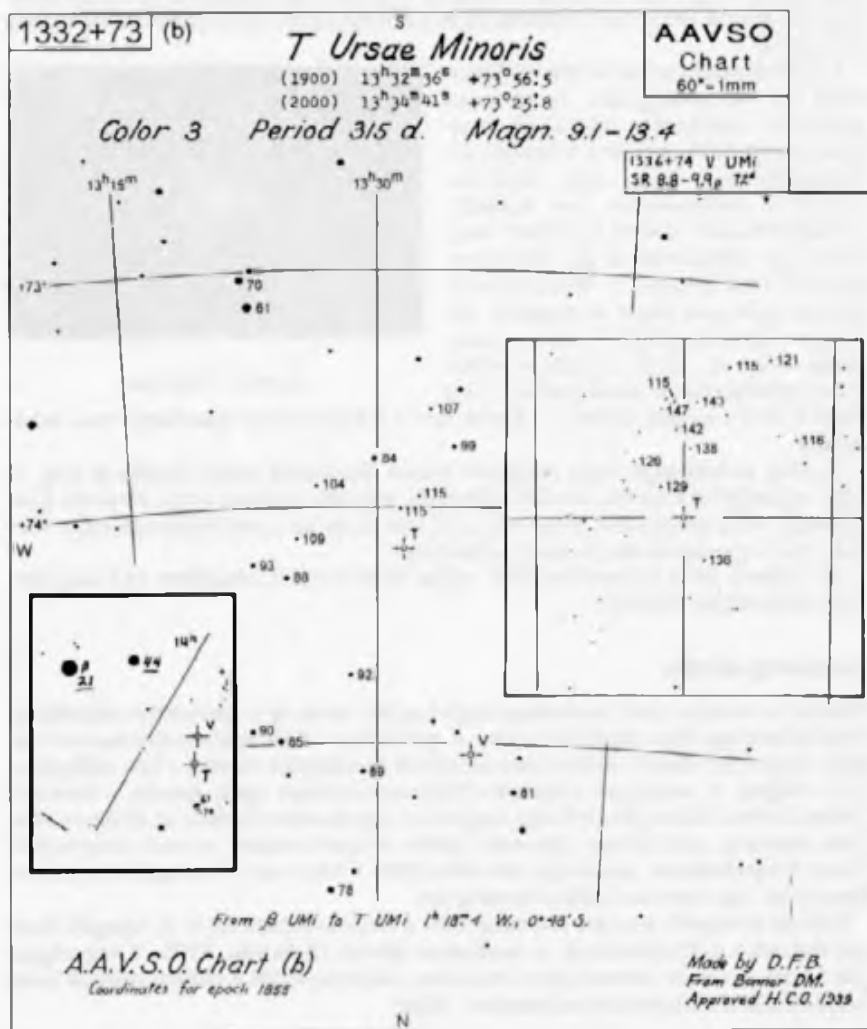
Meteorraj-ajánlat

Február és március arról nevezetes, hogy nagyon alacsony a sporadikus aktivitás és nem látható egyetlen nagyobb raj sem. A sporadikus háttér tanulmányozása azt mutatja, hogy több kisebb radiáns koncentrálódik az ekliptika mentén a Leo csillagképtől a Virgónig. A radiánsok a horizont felett tartózkodnak egész éjszaka, a kora esti órákat kivéve. Habár jöhet néhány tűzgömb az éjnek ezen részéről, az általános aktivitás alacsony a két hónap folyamán. Ezeket a kisebb rajokat nevezik összetoglaló néven Virginidáknak. Az átlagos aktivitás ZHR = 5 körül van. A rajtagok közepes sebeségűek. Az aktivitás április közepéig tart.

Február közepétől március közepéig aktív a Delta Leonidák raj is. A rajtagok kicsivel lassabbak a Virginidáknál. A maximum február 25-én van, ZHR = 2 nagysággal (Ez 1 vagy kevesebb meteort jelent óránként...) Március elején a radiáns nagyon közel helyezkedik el a Virginidák radiánsához. (Gyl)

A hónap változócsillaga: a β Ursae Minoris

A csillag érdekességével kapcsolatban I. cikkünket a változócsillag rovatban. A bal alsó kis térkép a β UMI-hoz viszonyított helyzetet mutatja, a jobb felső pedig a minimumbeli észlelésekhez szükséges. Pólushoz közeli helyzete miatt az év bármely szakában felkereshető. (Ksl)

A Plato-kráter „felülnézetből”, a Lunar Orbiter 4 felvételén
(bővebben lásd *A Plato kráterei* című cikkünket)